

D66 maakt echte keuzes

Inleiding

Echte keuzes. Heldere keuzes. In haar tegenbegroting doet D66 wel, wat het kabinet opnieuw niet aandurft. Terwijl de financiële crisis zijn sporen nalaat in de Nederlandse economie en samenleving, blijft het kabinet belangrijke beslissingen voor zich uitschuiven. En dat terwijl alleen met echte keuzes de vernieuwing en vooruitgang in ons land vorm kan krijgen.

D66 durft die keuzes daarom wel te maken. Vóór onderwijs en innovatie, vóór vernieuwing van verstarde stelsels op de arbeids- en woningmarkt, vóór een duurzaam klimaat- en energiebeleid en vóór solide overheidsfinanciën.

D66 staat voor een ambitieus Nederland. Een Nederland met beide benen op de grond en beide ogen strak gericht op die heldere stip aan de horizon. Wij willen een land dat met vertrouwen op de eigen kracht van mensen de toekomst tegemoet gaat.

Samenvatting

- D66 investeert ruim 1 miljard in onderwijs en innovatie. Dit gaat onder meer naar lerarensalarissen, een conciërge op iedere lagere school, de wetenschap en het VMBO.
- D66 kiest voor het milieu en vergroent het belastingstelsel, zodat de vervuiler betaalt.
- D66 begint nu al met het terugdringen van het begrotingstekort en het verminderen van de staatsschuld. Met een tekort van 5,7 procent zitten we 0,6 procent lager dan het kabinet. Dat is omgerekend bijna 4 miljard euro.
- D66 vernieuwt de arbeidsmarkt. Wij willen mensen stimuleren te gaan werken, wij maken werk lonender en verlagen de belastingen.
- D66 schaft nauwelijks effectieve regelingen af, zoals de reïntegratiebudgetten, maatschappelijke stages en de sloopregeling.
- D66 draait onverstandige bezuinigingen terug, zoals die bij de politie en de academische ziekenhuizen.

Vol ambitie voor vernieuwing

Onderwijs en kennis

Nederland behoort tot de top vijf van de meest concurrerende kenniseconomieën ter wereld. Daarom investeren we fors in onderzoek, wetenschap en onderwijs. Waar het kabinet de grijze middelmaat tot ideaal heeft verheven en niet lijkt te beseffen dat

investeringen in kennis de oplossing zijn voor de grote vraagstukken van deze tijd, is D66 wél ambitieus.

Met de ambitie om van Nederland een land met gelijke kansen voor iedereen te maken, investeert D66 ruim 1 miljard in onderwijs, onderzoek en innovatie. Daarvan gaat 100 miljoen euro naar het aanstellen van conciërges op iedere lagere school. Ook het VMBO kan rekenen op 100 miljoen. Verder wordt 200 miljoen geïnvesteerd in lerarensalarissen en eveneens 200 miljoen in wetenschappelijk onderzoek. Voor innovatie in de zorg trekt D66 100 miljoen extra uit.

Om deze investeringen te bekostigen kiest D66 er onder meer voor geen schoolboeken te subsidiëren. Ook de landelijk verplichte maatschappelijke stage wordt geschrapt. Deze maatregelen dragen niet bij aan het oplossen van de werkelijke problemen in het onderwijs en het wegwerken van onze kennisachterstand.

Groen en duurzaam

Klimaat en milieu staan onder druk. Daarom investeert D66 meer in schone energiebronnen. We ontmoedigen vervuilend gedrag door de vervuiler te laten betalen. Ook vinden we het belangrijk om ons land groener te maken en het groen dicht bij de mensen te houden. Daarom investeert D66 in groen en natuur, onder meer 250 miljoen euro in de Ecologische Hoofdstructuur, een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland. Ook trekken we 80 miljoen uit voor het realiseren van infrastructuur voor CO₂-opslag. Voor groen in en om de stad is 30 miljoen gereserveerd.

Ook vergroent D66 het belastingstelsel, zodat de vervuiler betaalt. Zo vergroenen we de leaseregeling, trekken we het BTW-tarief voor de sierteelt naar het algemene tarief en voeren we een milieuheffing op vlees in van 85 eurocent per kilo.

Solide overheidsfinanciën

D66 streeft naar solide overheidsfinanciën. Die staan er slecht voor, in 2010 zal het tekort op de begroting 6,3 procent bedragen, ofwel de Nederlandse staat leent in 2010 € 35 miljard om de 'gewone' publieke voorzieningen te kunnen blijven betalen. Door in de tegenbegroting heldere keuzes te maken, komt het begrotingstekort bij D66 0,6 procent lager uit. Ten opzichte van het kabinet dringen wij de staatsschuld dus sneller terug.

Dat doen wij door te bezuinigen op uitgaven die niets bijdragen aan de ontwikkeling van de Nederlandse economie, zoals maatschappelijke stages en reïntegratiebudgetten. Ook gebruikt D66 geld uit het crisispakket dat nog geen doel heeft om de staatsschuld af te lossen.

Naast de korte termijn kijkt D66 ook naar de lange termijn. De kosten van gezondheidszorg en AOW blijven stijgen. D66 wil die kosten niet doorschuiven naar een

volgende generatie. Daarom zullen de overheidsfinanciën de komende jaren weer op orde gebracht moeten worden. Hiervoor zijn ingrijpende maatregelen nodig. D66 begint volgend jaar met het verhogen van de AOW-leeftijd, verkorting van de WW-duur en het aftoppen van de hypotheekrenteaftrek. Zodat de rekening van de crisis van nu en de besluiteloosheid van dit kabinet niet doorschuiven naar volgende generaties.

Vernieuwing van de arbeidsmarkt

De maatschappelijke en financiële houdbaarheid van het stelsel van onze arbeidsmarkt is al lang verstreken. Daarom wil D66 de arbeidsmarkt vernieuwen. Van inkomenszekerheid naar werkzekerheid, van verzorgingsstaat naar ontplooiingsmaatschappij. Zodat niet langer insiders en outsiders kunnen bestaan. Eenieder moet gelijke kansen hebben om zichzelf te bewijzen.

In een brede vernieuwing van de arbeidsmarkt past ook de verhoging van de AOW-leeftijd. Iedereen heeft na zijn werkzame leven recht op een goed pensioen. Maar de kosten lopen op. Om de AOW betaalbaar te houden, is verhoging van de AOW-leeftijd noodzakelijk.

Wij stimuleren mensen niet om thuis te zitten, maar om juist meer te werken. Daartoe verlagen we verschillende belastingen, zoals de tarieven in de 1^e en 2^e schijf en draaien we de verlaging van de arbeids- en heffingskorting terug. Zo wordt arbeid niet alleen aantrekkelijker, maar ook goedkoper.

Op aantoonbaar weinig effectieve reïntegratiesubsidies wordt gekort.

Betaalbare zorg

De kosten voor de gezondheidszorg zullen de komende jaren enorm toenemen. Om iedere Nederlander zich daar meer bewust van te laten zijn, verhoogt D66 het eigen risico van 150 naar 200 euro. Ook romen we het surplus aan zorgtoeslag voor samenwonenden af, zodat alleenstaanden en samenwonenden evenveel zorgtoeslag krijgen. Deze leefvorm-neutrale – en daarmee rechtvaardige maatregel levert 750 miljoen euro op.

D66 streeft naar kwalitatief hoogwaardige zorg. Daarom investeren wij in de academische ziekenhuizen. Ook moeten zorgopleidingen aantrekkelijker worden gemaakt en investeren we in innovatie in de zorg om efficiëntie en kostenbesparingen te stimuleren.

Investeringsen

	Intensiveringen in miljarden €	mrd €
1	Onderwijs en Innovatie	1,09
1a	- Conciërges	0,10
1b	- Lerarensalarissen	0,20
1c	- Kenniseconomie	0,20
1d	- VMBO	0,10
1e	- Innovatie in de zorg	0,05
1f	- Terugdraaien bezuiniging academische ziekenhuizen	0,02
1g	- Aantrekkelijker maken opleidingen in de zorg	0,08
1h	- OV-kaart voor MBO-studenten	0,11
1i	- Bekostiging extra toestroom universiteiten	0,20
1j	- Instellingscollegegeld voor tweede studie	0,03
2	Milieu	0,36
2a	- Reservering JI/opkopen CO2-rechten	0,00
2b	- Infrastructuur CO2	0,08
2c	- Groen in en om de stad	0,03
2d	- Ecologische Hoofdstructuur	0,25
3	Groei Infrafonds naar OV (zie O5)	0,29
4	Cultuur	0,05
5	Politie	0,15
6	Rechterlijke macht	0,03
7	Rechtsbijstand	0,02
8	Toerisme	0,02
9	Weglek naar bijstand agv korting reïntegratiebudget	0,04
	Totaal Intensiveringen	2,03

1. D66 investeert ruim één miljard in onderwijs. Waar het kabinet de doelstellingen verlaagd tot het OECD-gemiddelde wil D66 de ambities uit de kennis- en investeringsagenda onverkort handhaven. Daarom investeren wij in de volgende punten:

- a. Op iedere basisschool moet een conciërge worden aangesteld. Dit zorgt ervoor dat leraren weer tijd hebben om echt les te geven.
- b. Het lerarentekort hangt nog steeds als een zwaard van Damokles boven ons onderwijs. D66 wil het vak van leraren aantrekkelijker maken. Daarvoor trekken wij naast de al eerder gemaakte afspraken in het rapport LeerKracht (Rinnooy Kan) 200 miljoen extra uit voor het verbeteren van de lerarensalarissen.
- c. Nederland moet zijn concurrerend vermogen behouden. Daarom investeert D66 100 miljoen in de kenniseconomie. NWO heeft bijvoorbeeld vele goede onderzoeksvoorstellen op de plank liggen die vanwege een tekort aan middelen niet kunnen worden uitgevoerd. Nederlandse universiteiten hebben internationaal nog steeds een goede naam. Die naam is echter gebaseerd op investeringen die wij vele jaren geleden hebben gedaan. Als we in de top van

de wetenschap mee willen blijven doen, moeten universiteiten investeren in onderzoeksfaciliteiten.

- d. Het VMBO heeft in het Nederlandse onderwijssysteem een hele lastige opgave; het opleiden van een zeer diverse groep leerlingen – van de vroegere MAVO tot kinderen met leerproblemen. Een groot deel van de schooluitval vindt plaats op het VMBO of bij de overgang van het VMBO naar het MBO. Daarom wil D66 investeren in het mogelijk maken van meer maatwerk voor leerlingen in het VMBO (bijvoorbeeld latere keuze mogelijk maken door bredere opleidingen) en meer begeleiding bij het kiezen van een vervolgopleiding en de overgang naar het MBO.
- e. De vraag naar zorg neemt onverminderd toe. Ook de vraag naar nieuwe en betere behandelingen stijgt. Dat biedt niet alleen kansen voor patiënten, maar ook voor ondernemers. Daarom is het van belang voldoende en goede onderzoekers, artsen en medisch specialisten op te leiden. Door minder geld beschikbaar te stellen aan academische ziekenhuizen neemt de kwaliteit van medische opleidingen af. Dat zal in de toekomst zorgen voor duurdere zorg door meer fouten en minder specialisten. D66 draait deze bezuiniging terug.
- f. In de zorg blijkt met name een tekort te bestaan aan verpleegkundig personeel. Medisch specialisten kunnen niet opereren zonder operatieassistenten. Een belangrijk deel van de kwaliteit van een behandeling wordt bepaald door de tijd die verplegers kunnen stoppen in nazorg. Ook in verpleeghuizen en bejaardenhuizen leiden extra handen aan het bed tot betere kwaliteit: de verpleger die tijd heeft voor een praatje tijdens het wassen, of het controleren of een patiënt ook daadwerkelijk zijn of haar geneesmiddelen slikt. Daarom trekt D66 geld uit om opleidingen in de zorg aantrekkelijker te maken.
- g. Afstand tot school en reiskosten mogen geen belemmering zijn voor leerlingen om naar de opleiding van hun keuze te gaan. Daarom bekostigen wij de OV-kaart voor MBO-studenten.
- h. Door de economische crisis besluiten veel leerlingen langer naar school te gaan. Tussen 2000 en 2007 is het aantal studenten al met 36% gestegen. Tot 2020 neemt het aantal studenten nog eens met 38% toe. In 2009 neemt het aantal nieuwe studenten toe tot 54.000 (in 2008 nog 41.000). Deze extra toestroom bij universiteiten zorgt voor hoge kosten. Op verschillende universiteiten heeft dit al geleid tot overvolle of zelfs gesloten collegezalen. De extra bekostiging geeft universiteiten ruimte om deze extra toestroom goed op te vangen.

- i. Een leven lang leren is een belangrijk onderdeel van een moderne arbeidsmarkt. D66 wil mensen aanmoedigen om te blijven leren. Daarom moet ook een tweede opleiding tegen het wettelijk collegegeld gevolgd kunnen worden. Hiermee draaien wij de wijziging van het kabinet, die instellingscollegegeld vraagt voor een tweede studie, terug.

2. Klimaat en Natuur

- a. D66 reserveert in 2010 € 200 miljoen voor joint implementation (opkopen CO₂-rechten in het buitenland). Dit geld kan pas na 2012 uitgegeven worden in verband met de Kyoto-afspraken. Daarom wil D66 dit bedrag reserveren via een fondsconstructie (hetzij via het FES, hetzij via een apart op te richten fonds). De intensivering is om deze reden niet-EMU-relevant en op 0 ingeboekt.
  - b. D66 trekt € 75 miljoen uit voor het stimuleren van infrastructuur voor CO₂-opslag en –transport, en voor netwerkverbindingen t.b.v. windmolenparken op zee. Ook kan een nutsbedrijf worden opgericht dat infrastructuur voor CO₂-opslag en –transport gaat opzetten
  - c. D66 trekt € 25 miljoen uit groen in en om de stad, zodat alle Nederlanders binnen tien minuten in de natuur kunnen zijn.
  - d. De realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (een aaneengesloten netwerk van natuurgebieden in Nederland) loopt achter bij de doelstellingen. D66 investeert €250 miljoen in EHS om de aankoop en inrichting van gebieden binnen de EHS te versnellen.
3. Het infrafonds groeit jaarlijks met 2,8%. D66 gebruikt dit geld voor openbaar vervoer in plaats van asfalt.
  4. D66 trekt € 50 miljoen extra uit voor cultuur. Dit is meer dan voldoende om de bezuiniging uit hoofde van het profijtbeginsel (€ 15 miljoen in 2008) ongedaan te maken.
  5. De voorzitter van de korpsbeheerders kan niet garanderen dat de bezuinigingen van het kabinet op de politie niet ten koste zullen gaan van 'blauw op straat'. Meer agenten kunnen juist een belangrijke bijdrage leveren aan de veiligheid in Nederland. Daarom wil D66 de operationele sterkte van de politie minimaal gelijk houden. Dus draait D66 deze bezuiniging terug.
  6. De komende jaren zal door de economische crisis en recessie het aantal rechtszaken toenemen, omdat er onder andere meer ontslagen en meer faillissementen dreigen. Vertraging van deze processen kan economische schade opleveren. Om dit te voorkomen trekt D66 extra geld uit voor de rechterlijke macht

7. Het kabinet bezuinigt fors op de rechtsbijstand. Omdat de rechtspraak en rechtsbijstand voor iedereen toegankelijk moet blijven, maakt D66 deze bezuiniging ongedaan.
8. D66 wil bijdragen aan de zowel de lokale economie als het internationale vestigingsklimaat. Daarom investeren wij €20 miljoen in toerisme.
9. Betreft het uitverdieneffect van de korting op re-integratiesubsidies.

Bezuinigingen

Ombuigingen in miljarden €		mrd €
1	Enveloppe WAO-WIA-Brugbanen	0,57
2	Korten reïntegratiebudget	0,25
3	Loonkostensubsidie en participatieplaatsen	0,17
4	Afschaffen langdurigheidstoelage WWB+soll.plicht bijstandsmoeders	0,06
5	WW-duur	0,00
6	Enveloppe participatie, onderkant en armoede	0,22
7	AOW-leeftijd 1 mnd omhoog per 1-7 volgend jaar	0,08
8	Pakketmaatregelen ZVW	0,47
9	Gedrageffect pakketmaatregelen	0,04
10	Hotelkosten ziekenhuizen	0,10
11	Verplicht eigen risico van € 150 naar € 200 (financieringsverschuiving)	0,33
12	Gedrageffect eigen risico van € 150 naar 200 Zorgtoelage o.b.v. gem. collectieve en indiv. premie incl. doorwerking	0,03
13	lagere zorgpremies	0,40
14	Afkomen surplus zorgtoelage samenwonenden	0,75
15	Doelmatigheidstoelage MEE-instellingen	0,02
16	Schrappen maatschappelijke stages	0,03
17	Wikiwijs	0,02
18	Afschaffen fusieprikkels VO	0,03
19	Exportsubsidies	0,10
20	Hogere boetes Nma/OPTA	0,05
21	Enveloppe regionaal economisch beleid	0,05
22	Verlaging gereserveerde middelen FES	0,10
23	Regionaal Beleid EZ	0,04
24	Stimuleringspakket - nog niet belegd	1,09
25	Sloopregeling	0,03
26	Halveren kindgebonden budget	0,45
27	Kinderbijslag voor maximaal 2 kinderen	0,40
28	Provinciefonds	0,50
29	Taakstelling inhuur extern adviseurs	0,23
30	Uitvoeringskosten gedragscodes	0,03
31	Verkoop landbouwgronden	0,10
32	Financiering crisisbeheersingsoperaties uit ODA	0,30
33	Beperken inburgeringsplicht oudkomers	0,08
34	Afkomen groei Infrafonds (groei Infrafonds naar OV)	0,29
35	Huurtoelage (taakstellend)	0,13
Totaal ombuigingen		7,52

1. De enveloppe WAO-WIA-Brugbanen uit het coalitieakkoord/beleidsprogramma ondermijnt de goede hervormingsresultaten van het kabinet-Balkenende II en wordt daarom in zijn geheel teruggedraaid. Dit levert €570 miljoen op.
2. Verschillende onderzoeken laten zien het geld voor reïntegratie vaak niet effectief en efficiënt wordt ingezet. Korten op het reïntegratiebudget levert € 250 miljoen op.
3. Het kabinet trekt in het kader van de wet STAP geld uit voor loonkostensubsidies en participatieplaatsen. D66 draait deze maatregel terug omdat de effectiviteit van deze maatregelen niet is aangetoond.

4. Betreft een cumulatie van een tweetal maatregelen in de WWB: Het afschaffen van de langdurigheidstoelage en het niet versoepelen van de sollicitatieplicht voor bijstandsmoeders. Wij willen mensen stimuleren om zo snel mogelijk weer aan het werk te gaan.
5. D66 wil de WW-duur verkorten en de WW-stafler aanpassen. D66 verwacht dat dit in 2010 nog niets oplevert, maar op langere termijn wel. Deze maatregel zal met name positieve effecten hebben op de arbeidsparticipatie.
6. D66 schrapt de € 220 miljoen uit de enveloppe participatie, onderkant en armoede uit het beleidsprogramma 2007-2011.
7. D66 wil de AOW-leeftijd jaarlijks met 1 maand verhogen, tot uiteindelijk een AOW-leeftijd van 67 jaar wordt bereikt. Dit levert een belangrijke bijdrage aan het betaalbaar houden van de vergrijzing. Aangezien het nu te kort dag is om de AOW-leeftijd al per 1-1-2010 te verhogen, doet D66 dit per 1-7-2010. Dit levert in 2010 € 0,08 miljard op.
8. D66 wil taakstellend € 470 miljoen bezuinigen d.m.v. pakketbeperkingen in de ZVW. Dit gebeurt door beperking van verschillende medicijnen en hulpmiddelen in het basispakket.
9. De beperking van het pakket zorgt voor minder vraag naar gezondheidszorg. Dit gedragseffect levert €40 miljoen op.
10. Van patiënten in ziekenhuizen wordt een bijdrage gevraagd voor het eten en andere kosten die zij uitsparen. Bij een bedrag van €5,- per dag levert dit €100 mln op.
11. D66 verhoogt het eigen risico van €150 naar €200. Gelet op de kostenontwikkeling in de zorg is de huidige €150 onvoldoende om de vraag beheersbaar te houden.
12. Verhoging van het eigen risico zorgt voor een afname van vraag naar zorg. Dit gedragseffect heeft een kostenbesparing van €30 miljoen.
13. De zorgtoelage wordt voortaan vastgesteld op basis van de gemiddelde individuele en collectieve premie in plaats van de gemiddelde individuele premie. Dit levert €400 miljoen op.
14. Samenwonenden krijgen nu meer dan de dubbele zorgtoelage dan een alleenstaanden. D66 trekt deze onrechtvaardigheid recht en roept het surplus aan zorgtoelage voor samenwonenden af.
15. D66 bezuinigt op de doelmatigheidstoelage voor MEE-instellingen.
16. D66 schrapt maatschappelijke stages. Stage lopen in de supermarkt, waar scholieren ook een bijbaantje hebben, draagt volgens D66 niet bij aan de maatschappelijke ontwikkeling.
17. D66 schrapt de investeringen in Wikiwijs. Deze investeringen dragen niets bij aan het oplossen van het lerarentekort, zoals blijkt uit de CPB-analyse.

18. D66 draait de fusieprikkels in het voortgezet onderwijs terug. Goed onderwijs is niet per definitie gebaat bij grotere scholen. Dit levert in 2009 €0,03 mld op.
19. Exportsubsidies verstoren de marktwerking, geven daardoor prikkels in een verkeerde (niet-marktconforme) richting en zijn daarom schadelijk voor de economie. Bovendien bederven ze de internationale verhoudingen en leiden ze tot ongewenste beleidsconcurrentie tussen landen. Daarom een bezuiniging van € 100 miljoen op exportsubsidies.
20. Hogere boetes van Nma en OPTA (strenger mededingingstoezicht) leveren € 0,05 miljard op.
21. D66 schrapt de enveloppe regionaal economisch beleid uit het beleidsprogramma 2007-2011. Dit levert € 50 miljoen op.
22. D66 verlaagt de gereserveerde middelen in het FES. Het geld dat het kabinet extra investeert in het FES vindt geen bestemmingen die bijdrage aan economische structuurversterking. Dit geld kan dus beter worden gebruikt voor aflossing van de staatsschuld.
23. D66 schrapt 40 miljoen uit het regionaal beleid van EZ.
24. In de voorjaarsnota is een overzicht gepresenteerd van het stimuleringspakket waaruit bleek dat voor ruim €1 miljard nog geen bestemming was gevonden. Crisismaatregelen moeten tijdig, tijdelijk en trefzeker zijn. Begin juli was er nog steeds geld onbenut, dit zal niet meer tijdig kunnen worden ingezet. Daarom schrapt D66 dit onbenutte geld uit het crisispakket.
25. D66 schrapt de sloopregeling. Deze regeling is bedoeld om het wagenpark te vergroenen, maar daarvoor werkt deze regeling niet voldoende. Daarnaast heeft het ook weinig effect voor de autoverkopen, deze dalen nog steeds enorm.
26. D66 beperkt de gezinspolitiek van het kabinet en halveert het kindgebonden budget. D66 Investeren in kinderen kan beter via het onderwijs en via de aanvullende combinatiekorting. Daarnaast geeft deze inkomensafhankelijke regeling negatieve prikkels voor de arbeidsparticipatie.
27. D66 beperkt de gezinspolitiek van dit kabinet en schaft de kinderbijslag af vanaf het derde kind. Dit levert € 400 miljoen op.
28. De Raad voor de financiële verhoudingen heeft een advies uitgebracht waaruit blijkt dat de provincies ook met minder geld hun taken kunnen uitvoeren. Daarom kort D66 taakstellend €500 miljoen het provinciefonds.
29. De overheidsuitgaven aan de inhuur van externen is de afgelopen jaren sterk gestegen. D66 bezuinigt daarom taakstellend € 230 miljoen op de inhuur van extern adviseurs.
30. Afzien van invoering van allerlei gedragscodes leidt tot besparingen in de uitvoering.

31. De overheid heeft landbouwgronden in bezit om in te kunnen zetten als ruilgronden. Deze voorraad is echter groter dan noodzakelijk. Verkoop van een deel van deze landbouwgronden levert € 100 miljoen op.
32. D66 wil crisisbeheersingsoperaties in 2010 voor € 0,25 miljard financieren uit de ODA-middelen.
33. Bij de inburgering bieden gemeenten voortaan een vast aantal trajecten aan voor oudkomers die zich vrijwillig melden. In de huidige situatie worden aan gemeenten middelen verstrekt voor de inburgering van oudkomers. Indien gemeenten geld krijgen om 15.000 trajecten per jaar aan te bieden aan bedraagt de besparing ongeveer € 75 miljoen per jaar.
34. De automatische groei van het Infrastructuurfonds wordt afgeroomd en volledig aangewend voor het openbaar vervoer. Zie ook de intensivering nummer 3
35. D66 wil de woningmarkt hervormen door o.a. de hypotheekrenteaf trek op lange termijn uit te faseren. Ook de huurmarkt moet minder afhankelijk van subsidies worden, te beginnen in het duurdere segment. Daarom een taakstellende bezuiniging van € 125 miljoen op de huurtoeslag. Dit kan o.a. behaald worden door het bevriezen van de kwaliteitskortingsgrens, de aftoppingsgrens en de maximale huurgrens tot welke er huurtoeslag wordt verstrekt. Boven deze grenzen is sprake van woningen met een relatief hoge kwaliteit.

Belastingverlaging

	Lasten in miljarden €	mrd €
1	Verlaging belastingtarieven 1e en 2e schijf	1,60
2	Terugdraaien verlaging heffingskorting	0,11
3	Terugdraaien verlaging arbeidskorting	0,44
4	Earned income tax credit	0,65
5	Verhoging arbeidskorting	0,15
6	WBSO technostarters en milieutechnologie	0,20
7	Aanvullende combinatiekorting € 400 omhoog	0,35
8	Enveloppe koopkrachtreparatie	0,25
9	Ex ante doorwerking op premies ZVW (gezinnendeel)	0,38
10	Ex ante doorwerking op premies ZVW (werkgeversdeel)	0,25
11	Ex ante doorwerking op premies ZVW (gezinnendeel) i.v.m. eigen risico	0,36
12	Grondslageffect IAB	0,10
	Som lastenverlichting	4,84

1. D66 trekt € 1,3 miljard uit voor verlaging van de belastingtarieven in de eerste en tweede. De verlaging wordt dusdanig vormgegeven dat er een evenwichtig koopkrachteffect van uit gaat.
2. Het kabinet verlaagt de algemene heffingskorting met €10,-. D66 draait deze verlaging terug.
3. Het kabinet verlaagt de arbeidskorting met €45,- D66 draait deze verlaging terug.
4. D66 trekt € 0,65 miljard uit voor invoering van een earned income tax credit (inkomensafhankelijke arbeidskorting). Dit stimuleert de werkgelegenheid aan de onderkant van de arbeidsmarkt.
5. D66 trekt € 0,15 miljard uit voor verhoging van de reguliere arbeidskorting.
6. D66 trekt € 200 miljoen uit voor zowel het stimuleren van R&D bij startende innovatoren als bij milieutechnologie.
7. D66 verhoogt de aanvullende combinatiekorting (belastingvoordeel voor de minstverdienende partner met kinderen) met nog eens € 400,-. Dit stimuleert de arbeidsparticipatie en geeft ouders een soort van persoonsgebonden budget voor kinderopvang.
8. D66 reserveert € 0,25 miljard voor koopkrachtreparatie.
9. 10, 11, 12, De pakketmaatregelen en verhoging van het eigen risico in de zorg leiden tot een daling van de zorgpremies.

Lastenverzwaring

	Lasten in miljarden €	mrd €
1	Afschaffen landbouvvrijstelling	0,26
2	Afschaffen verlaagd BTW-tarief logiesverstrekking	0,26
3	Evenementenheffing politie-inzet	0,05
4	Afbouwen algemene heffingskorting voor partners, zonder uitzonderingen	0,20
5	Afschaffen doorwerkbonus	0,18
6	Fiscale behandeling eigen woning	0,00
7	BTW-/accijnsopbrengst legalisering softdrugs	0,20
	<i>Totaal verbreding belastinggrondslag</i>	<i>1,15</i>
	<i>Vergroening belastingstelsel</i>	
8	Afschaffing verlaagd energietarief glastuinbouw in 4 jaar	0,18
9	Afschaffen rode diesel	0,13
10	BTW sierteelt naar algemeen tarief	0,21
11	Heffingen bestrijdingsmiddelen/oppervlakedelfstoffen	0,15
12	Vaarbelasting op recreatievaartuigen	0,10
13	Afschaffing vrijstelling grondwaterheffing landbouw	0,01
14	Vergroening leaseregeling	0,05
15	Afschaffen MRB-vrijstelling motorrijtuigen > 25 jaar	0,13
16	Belasting niet-afbreekbare smeermiddelen	0,05
17	Bonus-malus-regeling BPM o.b.v. absolute CO2-uitstoot	0,00
18	Milieuheffing op vlees van €0,85 per kg	0,66
	<i>Totaal vergroening belastingstelsel</i>	<i>1,67</i>
	<i>Niet-EMU-relevante lastenverzwaring</i>	
19	Verplicht eigen risico van € 150 naar € 200	0,33
20	Pakketbeperkingen ZVW	0,47
	<i>Som niet-EMU-relevante lastenverzwaring</i>	<i>0,80</i>
	Som lastenverzwaring	3,62

1. Afschaffing van de landbouvvrijstelling levert € 181 miljoen op.
2. Er is geen reden waarom logiesverstrekking impliciet gesubsidieerd zou moeten worden door een lager BTW-tarief. Afschaffing levert € 247 miljoen op.
3. Een evenementenheffing bij politie-inzet levert € 0,05 miljard op.
4. De overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting zorgt ervoor dat niet-werken wordt beloond. Het is een thuiszitbonus, een aanrechtsubsidie. D66 wil juist emancipatie en meer arbeidsparticipatie, en schaft de overdraagbaarheid daarom versnelt af. Voor mensen geboren vanaf 1972 (de zgn. 1990-generatie) gebeurt dat in 5 jaarlijkse stappen vanaf 2009, voor oudere generaties in 10 stappen. De maatregel gaat verder dan de beperkte maatregel van het kabinet en levert in 2009 ca. € 200 miljoen op.

5. Het kabinet heeft een extra belastingkorting ingevoerd om ouderen te stimuleren door te werken tot hun 65^e. Het geld voor deze maatregel zal vooral terecht komen bij mensen die sowieso al tot 65 willen werken en is daardoor weinig effectief.
6. D66 begrenst de hypotheekrenteaftrek voor nieuwe gevallen op hypotheek tot € 500.000. De bedoeling van D66 is om uit de opbrengst een verlaging van de overdrachtsbelasting en het eigenwoningforfait te financieren. Dit kan worden vormgegeven door ook het eigenwoningforfait en de overdrachtsbelasting af te toppen op € 500.000. Doordat de aftoppingsgrens van € 500.000 nominaal wordt gefixeerd en niet wordt aangepast aan de prijsstijging, leidt de aftopping op zeer lange termijn tot het de facto afschaffen van de overdrachtsbelasting, het eigenwoningforfait en de hypotheekrenteaftrek. In 2009 is de opbrengst nog te verwaarlozen.
7. D66 legaliseert softdrugs, waardoor hierover ook BTW en accijns geheven zal worden.
8. Het verlaagde energietarief voor de glastuinbouw wordt gefaseerd in 4 jaar afgeschaft, zowel om milieuredenen als omdat het economisch schadelijk is om de ene sector te bevoordelen boven de andere. Opbrengst in 2009 € 40 miljoen.
9. De belasting op rode diesel wordt gelijkgesteld aan het normale tarief.
10. De BTW op sierteelt gaat naar het normale tarief, zowel om milieuredenen als omdat het economisch schadelijk is de ene sector te bevoordelen boven de andere.
11. Heffingen op bestrijdingsmiddelen en oppervlaktedelfstoffen leveren € 150 miljoen op.
12. Een vaarbelasting op recreatievaartuigen levert € 100 miljoen op.
13. Afschaffing van de vrijstelling grondwaterheffing voor de landbouw levert € 10 miljoen op.
14. De bijtelling van de auto van de zaak wordt verhoogd voor zware, vervuilende auto's en verlaagd voor kleine, zuinige auto's. Criterium is de absolute CO₂-uitstoot. Als opbrengst wordt € 50 miljoen geraamd.
15. De MRB-vrijstelling voor motorrijtuigen ouder dan 25 jaar wordt afgeschaft. Dit levert € 107 miljoen op.
16. D66 voert een belasting op niet-afbreekbare smeermiddelen in met een opbrengst van € 50 miljoen.
17. De bonus-malusregeling in de BPM wordt budgetneutraal gebaseerd op absolute CO₂-uitstoot.
18. Er wordt een milieuheffing op vlees ingevoerd van €0,85 per kilogram. Deze levert naar schatting €660 miljoen op. De heffing wordt gedifferentieerd naar duurzaamheidskenmerken.

19. 20. Pakketmaatregelen en verhoging van het eigen risico in de zorg zorgen enerzijds voor daling van de zorgpremies, en anderzijds voor een financieringsverschuiving van publiek naar privaat.